

5. Fra Brumunddal emigrerte to familier:

a. Utvandring fra Furnes til Amerika 1850

Furnes historielag ved Gunvor Brodal og Asbjørn Røsbak:

De første furnesinger som utvandret til Amerika er ifølge Furnes Bygdebok III familien til Hans Iversen Nerkvern. De fikk utflytterattest hos sognepresten i Furnes den 25. juni 1850. Sønnen Johannes er ikke nevnt i denne sammenheng da det viser seg at han fikk sin utflytterattest i desember året før. Familien hadde siste bosted på en husmannsplass under Nerkvern gård i Brumunddal. Hans Iversen 48 år og kona Alis Nielsdatter 50 år reiste med alle sine fem barn. Johannes 22 år, Maria 19 år, Lisbet 16 år, Gunnor 13 år og Agnete 9 år.

Nerkvern hadde på denne tiden seks husmannsplasser. Det var Paradis og Marjalund, Hverven, Wesselbakken, Møllerstuen og Pottmakerstuen, men på hvilken av disse familien bodde vet vi ikke. Det var Thore Bjerke som eide Nerkvern og han var allerede da kjent som en svært dyktig forretningsmann og var også en foregangsmann på flere områder. Til gården var det tilknyttet flere møller som ble utvidet og modernisert etter hvert. Det var også sagbruk og brenneri tilknyttet gården. Til sammen ga dette arbeidsplasser for mange personer i tillegg til gårdsdriften. Gården hadde en velegnet beliggenhet tett ved Mjøsa med hensyn til frakt av varer til og fra. Med båt på sommerstid og med hest på isen vinterstid.

Før familien kom til Nerkvern bodde de på flere ulike gårder/husmannsplasser i Furnes. Husmannslivet kunne være både hardt og vanskelig så når ryktene om rike muligheter og eget jordbruksland i Amerika begynte å spre seg, satte det tankene i gang hos mange

Bilde fra DS Bundefjord på Mjøsa utenfor Nerkvern Brenneri og Nerkvern Gård bakenfor. (Båten ble anskaffet 1876)

og rundt 1850 kom en forholdsvis stor bølge med utvandrere.

Beslutningen om å forlate alt man hadde for å reise måtte være tatt god tid i forvegen. Det skulle til en del penger for å reise med en hel familie og det var helst de mest bemidlede som hadde anledning til å dra. Mange solgte alt de eide for å kunne betale reisen. I familien fra Nerkvern regner vi med at sønnen Johannes bidrog sterkt til å påvirke og kanskje også finansiere reisen. Han var ungkar og hadde vært i arbeidslivet i flere år og kunne ha spart en del. Det sies at selve reisen hadde en viss pris, men at man måtte regne med å ha tilsvarende beløp til disposisjon etter at man kom til Amerika.

Reisen hjemmefra

Familien hadde nok allerede valgt seg ut Drammen som avreisested da de forlot Brumunddal. I 1850 var det ennå ingen jernbane så det var hesteskysse eller båt på Mjøsa som var alternativene sørover. Det var en betydelig båttrafikk på Mjøsa fra

Lillehammer i nord til Eidsvoll i sør og det gikk faste ruter.

Det var mest av de såkalte føringsbåtene som kunne ta med noen få passasjerer i tillegg til frakten. Det var seilbåter som i nødstilfelle kunne ros inn til land. Men i 1850 hadde det også kommet en ny flott båt på Mjøsa. Det var dampbåten Jernbarden. Den var den første av sitt slag i Norge bygget i stål og satt i drift i 1840. D/S Jernbarden hadde ikke anløp i Brumunddal, bare på Tingnes og Hamar.

På Eidsvoll var det overnattingsmuligheter for reisende og videre sørover måtte de benytte hestekyss. Det gikk faste ruter et par ganger i uken med såkalt dilligens. Både til Christiania og videre til Drammen. Det var mange som reiste ut fra Drammen og i en femårsperiode fra 1850 utvandret over 1600 personer herfra. De aller fleste fra landet. Det kunne være svært folksomt i byen da utvandrere gjerne måtte vente flere uker før de kom om bord på ei seilskute.

Overfarten

Hele familien er å finne på passasjerlista til en bark ved navn Sjofna som seilte fra Drammen i august. Overfarten antas å ha vært ca. 6 uker og Sjofna ankom New York 21. september 1850. Det var i alt 157 passasjerer om bord. På passasjerlista og i Furnes Bygdebok III finner vi også en unggutt, Andreas Tommessen Jevanol, 17 år. Han fikk utflytterattest samme dato som familien til Hans og Alis. Siden navnet hans står mellom de andre på passasjerlista er det tydelig at de reiste i samlet følge.

Det antas at det var forholdsvis primitive forhold på ei slik seilskute. De aller fleste fikk opphold på mellomdekk. De reisende ble stuet tett sammen og på noen skip var det helt uten innredning med bare halm på gulvet og de måtte bruke medbrakte kister og annet

å sitte på. Andre hadde snekrede senger i to etasjer. Da måtte gjerne en hel familie dele

Bilde: En bark er et seilskip med minst tre master. Den har noe enklere rigg enn en fullrigger og kunne seile med mindre mannskap og hadde derfor sine fordeler i skikkelig uvær.

Sjofna tilhørte rederiet H. Ellingsen i Drammen og ble sjøsatt i 1849. Skipet reiste utallige ganger med emigranter til Amerika i tidsrommet 1850 til 1867.

plass i en stor sengekarm. Alle måtte ha medbrakt mat for hele reisen. De måtte også ha med egne kokekar. Det var begrensede muligheter til å tilberede maten. Det kunne bli lange køer ved kokeplassen på dekk. Vann og ved var det eneste de hadde tilgang til på båten. Alt sengetøy som skinnfeller og annet måtte medbringes, og det fantes ingen form for oppvarming på mellomdekk. De sanitære forholdene om bord var også dårlige og det var ikke uvanlig at smittsomme sykdommer som kolera og dysenteri kunne bryte ut. Men på denne overfarten høsten 1850 var det ingen døde på passasjerlista. Det tyder på at de kan ha vært heldige med

været og at båten var så ny kan ha vært en fordel.

New York, Wisconsin og Minnesota

Vår familie ankom havna i New York City 25. september. Det var først i 1855 at Castle Garden ble opprettet som mottakshavn og besto til 1890, etter det ble Ellis Island utbygd som et kjempestort mottak. I 1850 var mottaksapparatet mindre organisert og med noe utrygge forhold. Etter ukesvis på sjøen kunne de reisende være både utslitte og sjøsyke og kunne bli utsatt for tyver og annet. Språkvansker gjorde at de kunne bli utnyttet, anbefalt feil sted å reise til, eller betale for mye for tjenester og reiser.

Hvilken reiserute og hva slags transportmiddel vår familie valgte videre fra New York vet vi ikke, men familien endte opp i staten Wisconsin på et sted som heter Koshkonong i Jefferson County. Vi regner med at de hadde hørt om stedet før de dro. Det var allerede veldig mange norske som hadde bosatt seg der. Det sies at her var det et av de største norske settlementene. Såpass mye nordmenn var det her at til og med kirkebøkene var skrevet på norsk. Stedsnavnet kunne kanskje virke noe merkelig for det norske øre og det sies at på folkemunne ble det derfor kaldt Kaskeland.

Vi vet ikke hvordan familien bodde eller hva de livnærte seg av, men de bodde nok sammen fra starten. Det gikk ikke lenge før noe sørgelig hendte, nemlig at Hans Iversen og kona Alis døde. Hans døde ca. ett år etter at de kom fram og Alis døde ikke lenge etterpå. Det er ikke utenkelig at de døde av kolera som en del andre på den tiden. De er sannsynligvis gravlagt i Koshkonong. Hans og Alis fikk ikke oppleve så mye av sitt nye hjemland. Heller ikke at barna vokste opp, giftet seg og fikk familie. De eldste i søskenflokket måtte nok ta seg av Gunnor

som knapt var konfirmert og Agnete som var i 11-års alderen.

Det ser ut som søskenflokket flyttet fra Koshkonong ikke lenge etter at foreldrene døde og vi finner dem igjen i Minnesota. Der var det flere større norske samfunn. Det ser ut til at det gikk bra med alle fem og de fikk et langt liv i Amerika. De holdt god kontakt seg imellom i og med at alle var bosatt i samme stat. De av de fem søsknene som giftet seg, giftet seg med norske utvandrere. De betrodde seg til den Lutherske kirke.

Bilde av BYE familiegravstein på West Saint Olaf Cemetery, Dodge County, Minnesota.. Gravsteinen har disse navnene på baksiden: Elisabeth jan. 2, 1834 – jan. 20, 1917, Andreas 8. 28. 1836- 1908 og Mina nov. 22.1867 – july 18.1918.

Familie og etterkommere i USA

Det gjenstår en del undersøkelser for å få et større og komplett bilde av hvordan familien levde og livnærte seg i Amerika og også om de neste generasjoner og etterkommere. Dette er bare starten på et prosjekt som også kan utvides til å se litt bakover. Det startet med Alis Nielsdatter som ble født den 23.02.1800 på Hullebergseie i Ringsaker og Hans Iversen 06.02.1802 fra Bjerkelien i Furnes. I 1819 flyttet Alis til Prestsæter i Furnes og jobbet som tjenende da hun giftet

seg med Hans den 30.11.1827. Han hadde flere søsken som ble igjen så her finnes fortsatt slekt i Norge. Om Alis hadde noe familie bortsett fra en bror som døde veldig ung vet vi ikke. Her er noe om de fem barna.

1. Johannes f. Bjørnerudeie (1828-1907) eller John som han kalte seg etter hvert, døde 79 år gammel i Oslo, Dodge County Minnesota. Han giftet seg først i januar 1881, 53 år gammel med den 15 år yngre Margrethe Gunderson (1843-1902) fra Telemark. I august samme år fikk de tvillingene Cora Alice og Herman Gerhard. De fikk muligens ett eller to barn til. Cora Alice (1881-1968) ble gift i 1902 med Martin Olaus Senjem. Også han utvandret fra Norge. Herman Gerhard døde i 1953 i Austin, Mousse County i Minnesota. Det finnes flere etterkommere etter disse.
2. Maria f. Pinnerudeie (1831-1907) var også gift med en nordmann, Christian Poulsen Ødegaarsdeie (1831-1907). Marie døde i Minnesota. Eventuelle barn er foreløpig ikke funnet.

3. Lisbet f. Høsbjøreie (1834-1917) skiftet navn til Elisabeth. Hun døde 82 år gammel i Vernon, Dodge County i Minnesota. Lisbeth Hansen giftet seg med

Andreas (Andrew) Olsen Bye fra Vardal i 1865 i Koshkonong. Familien brukte både Olson og Bye og bodde i alle år i Dodge i Minnesota. De hadde barna Alice Nelly (1866-1928), Mina O. (1867-1918), Halfdan f. 1870, Agnethe f. 1873, Karl Edward f. 1875 og Lina f. 1881. Eldstedatteren til Lisbeth, Alice Nelly, fikk 13 barn så her kryr det av etterkommere.

4. Gunnor f. Høsbjøreie (1837-1914) skiftet etter hvert navn til Jane og ble gift med Fredrick Pedersen Bergum (1839-1906) fra Kvam i Oppland. Han ble farmer. Begge døde i Dodge Co. De fikk barna Karoline Amalie (1874-1967), Hanna Pauline (1877-1972), Lovise Augusta (1879-1972), Peter Martinus (1885-1965). Hanna Pauline giftet seg med Torgrim Torgersen Mohn.
5. Agnete f. Skjellungbereie 1841 ble gift med Ole M. Hanson f. ca. 1822. De hadde en sønn Martin f. 1867 i Norge og en datter, Dorteia f. 1872 i Minnesota. Flere barn er foreløpig ikke funnet.

Furnes historielag 01.12.2024.

Ved Gunvor Brodal og Asbjørn Røsbak
